

אָבֵל עוֹד סוֹד יֵשׁ בּוֹ, יֵצֵא בְּגָפוֹ - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (משלי ט) עַל גְּפֵי מְרֹמֵי קֶרֶת. מַה לְשֵׁם עֲלוֹי וְהַתְּעִלוֹת, אִף כָּאֵן עֲלוֹי וְהַתְּעִלוֹת. מְקוֹם שְׂבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹלִים, אֶפְלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכוּלִים לַעֲמֹד שָׁם. וּמִשׁוּם כֵּן, כִּיּוֹן שֶׁשָּׁב בְּתְּשׁוּבָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אוֹתוֹ וְדַאי מִיָּד.

שְׁנִינּוּ, אֵין דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, וְאֵת הַכֹּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל וְדַאי. וְאֵם שָׁב בְּתְּשׁוּבָה, הָרִי מְזַמֵּן כְּנִגְדוֹ אֶרֶח חַיִּים. וְאִף עַל גַּב שְׂפָגָם מַה שְׂפָגָם - הַכֹּל נִתְקַן וְהַכֹּל חוֹזֵר עַל תְּקוּנוֹ, שְׁתֵּרֵי אֶפְלוּ בְּמַה שֵׁישׁ בּוֹ שְׂבֻעָה, (לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא בּוֹ כִּי ה' צְבָאוֹת יַעֲזֵר וּמִי יִפְרֹ. וְהוּ סוֹד סְתוּמָה. וְעוֹד, כְּאִשֶּׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִשְׂבַּע שְׂבֻעָה, לֹא נִשְׂבַּע אֶלָּא אֵם לֹא יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, שְׁתֵּרֵי אֵין דְּבַר שְׁעוֹמֵד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, וְעַל הַכֹּל מְכַפֵּר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאִשֶּׁר עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה) הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל, שְׂכָתוֹב חֵי אֲנִי נֵאֵם ה' כִּי אִם יִהְיֶה כְּנִיחוֹ וְגו'. וְכָתוּב כְּתוּב אֵת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי וְגו'. וְאֶחָר שֶׁשָּׁב בְּתְּשׁוּבָה כְּתוּב, וְכִי יִכְנֶה אֶסֶר בְּנֹו וְגו'. מְכָאֵן שֶׁתְּשׁוּבָה מְשַׁבֵּרַת כְּמַה גּוֹרֵת וְדִינִים וְכְמַה שֶׁלְּשֵׁלְאוֹת בְּרִזָּל, וְאֵין מִי שְׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַתְּשׁוּבָה.

וְעַד זֶה כְּתוּב, (ישעיה סו) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּפָגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִּי לֹא כְּתוּב, אֶלָּא הַפּוֹשְׁעִים בִּי. שְׁלֹא רוֹצִים לְשׁוּב וּלְהַתְּנַחֵם עַל מַה שֶׁעָשׂוּ. אֶבֶל כִּיּוֹן שֶׁהַתְּנַחֵמוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל אוֹתָם.

לְכֵן הָאֲדָם הַזֶּה, אִף עַל גַּב שֶׁפָּשַׁע בּוֹ וּפָגַם בְּמְקוֹם שֶׁלֹּא צְרִיךְ וְשָׁב לְפָנָיו - מְקַבֵּל אוֹתוֹ וְחָס עָלָיו, שְׁתֵּרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא מְלֹא רַחֲמִים, וּמְתַמְלֵא רַחֲמִים עַל כָּל מַעֲשָׂיו, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קמה)

בֵּיה, יֵצֵא בְּגָפוֹ, כְּמַה דְּאֵת אֲמַר, (משלי ט) עַל גְּפֵי מְרֹמֵי קֶרֶת, מַה לְהֵתֵם עֲלוֹיִיא וּסְלִיקוּ, אוֹף הֵכָא עֲלוֹיִיא וּסְלִיקוּ, אֵתֵר דְּמַרְיֵהוּן דְּתִיּוּבְתָא סְלִיקוּ, אֶפְלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכַלִּין לְמִיקָם תַּמָּן. וּבְגִין כֵּן כִּיּוֹן דְּתַב בְּתִיּוּבְתָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַבֵּל לִיה וְדַאי מִיָּד.

תְּנִינּוּ, לִית מְלָה בְּעֵלְמָא דְקִיִּימָא קָמִי תְּשׁוּבָה, וְלִכְלָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַבֵּל וְדַאי.

וְאִי תַב בְּתִיּוּבְתָא הָא אֲזַדְמָן לְקַבְלִיה אֶרֶח חַיִּים, וְאִף עַל גַּב דְּפָגִים מַה דְּפָגִים, כְּלָא אֲתַתְקַן, וְכִלָּא אֲתַהֲדֵר עַל תְּקוּנִיה, דְּהָא אֶפְלוּ בְּמַה דְּאִית בֵּיה אוּמָאָה, (קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִי בֵּיה כִּי יי' צְבָאוֹת יַעֲזֵר וּמִי יִפְרֹ דָא אִיהוּ דָא סְתִימָא. וְתוּ כִּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוּמִי אוּמָאָה לֹא אוּמִי אֶלָּא אֵם לֹא יַעֲבִיד תִּיּוּבְתָא דְהָא לִית שְׁתַּנְמָא דְכְּנִימָא קָמִי תִיּוּבְתָא וְעַל כֵּלָּא מְכַפֵּר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּד עֲבַדִּין תִּיּוּבְתָא שְׁלֵמָתָא)

קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַבֵּל, דְּכְתִיב, (ירמיה כב) חֵי אֲנִי נֵאֵם יי' כִּי אִם יִהְיֶה כְּנִיחוֹ וְגו' וְכְתִיב (ירמיה כב) כְּתוּב אֵת הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי וְגו'. וּבְתַר דְּתַב בְּתִיּוּבְתָא כְּתִיב, (דברי הימים א ג) וּבְנֵי יִכְנֶה אֶסֶר בְּנֹו וְגו', מְכָאֵן דְּתְּשׁוּבָה מְתַבֵּר כְּמַה גּוֹרֵין וְדִינִין, וְכְמַה שֶׁלְּשֵׁלְאוֹן דְּפְרִזָּלָא, וְלִית מְאֵן דְּקִיִּימָא קָמִי דְּתִיּוּבְתָא.

וְעַד דָּא כְּתִיב, (ישעיה סו) וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּפָגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִּי, לֹא כְּתִיב, אֶלָּא הַפּוֹשְׁעִים בִּי, דְּלֹא כְּעָאֵן לְאֲתַבָּא, וְלֹא תְּנַחֵמָא עַל מַה דְּעַבְדוּ. אֶבֶל כִּיּוֹן דְּאֲתַנְחֵמוּ, הָא מְקַבֵּל לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בְּגִין כֵּן, בַּר נֵשׁ דָּא, אִף עַל גַּב דְּפָשַׁע בֵּיה, וּפָגִים בְּאֲתָרָא דְלֹא אֲצִטְרִיךְ, וְתַב לְקַמִּיָּה, מְקַבֵּל לִיה, וְחָס עָלֵיה, דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (דק"ו ע"ב) מְלֹא רַחֲמִין אִיהוּ, וְאֲתַמְלִי רַחֲמִים עַל כָּל עוֹבְדוֹי, כְּמַה דְּאֵת אֲמַר (תהלים קמה) וְרַחֲמִיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. אֶפְלוּ עַל בְּעִירֵי

ועופוי מאטון רחמיו. אי עלייהו מאטון רחמיו, פל שפן על בני נשא, דינדעין ואשתמודעאן לשבחא למאריהון, דרחמיו מאטון עלייהו, ושראן עלייהו. ועל דא אמר דוד, (תהלים קיט) רחמיה רבים יי כמשפטיה חייני.

ורחמיו על כל מעשיו. אפלו על בהמות ועופות מגיעים רחמיו. אם עליהם מגיעים רחמיו, כל שפן על בני אדם שיודעים ומפירים לשבח רבונם שרחמיו מגיעים עליהם ושורים עליהם. ועל זה אמר דוד, (שם קיט) רחמיה רבים ה' כמשפטיה חייני.

אי על חייבין מאטון רחמיו, פל שפן על זכאין. אלא מאן בעי אסותא, אינון מארי כאבין, ומאן אינון מארי כאבין. אלין אינון חייבין, אינון בעאן אסותא ורחמי, דקודשא בריה הוא (רחמי) עלייהו, דלא יהון שביקין מניה, ואיהו דלא אסתלק מניהו, ויתובון לקבליה. פד מקרב קדשא בריה הוא, בימינא מקרב. וכד דחי, בשמאלא דחי. ובשעתא דדחי, ימינא מקרב. מסטרא דא דחי, ומסטרא דא מקרב, וקודשא בריה הוא לא שביק רחמיו מניהו.

אם על רשעים מגיעים רחמיו, פל שפן על צדיקים. אלא מי צריך רפואה? אותם בעלי כאבים. ומי הם בעלי כאבים? אלה אותם רשעים, הם צריכים רפואה ורחמים, שהקדוש ברוך הוא (מרחם) עליהם שלא יהיו עזובים ממנו, והוא - שלא מסתלק מהם, וישובו כנגדו. כשהקדוש ברוך הוא מקרב, הוא מקרב בימין. וכשהדוחה, דוחה בשמאל. ובשעה שדוחה, הימין מקרבת. מצד הנה דוחה ומהצד הנה מקרב, והקדוש ברוך הוא לא עוזב את רחמיו מהם.

תא חזי, מה כתיב (ישעיה נז) וילך שובב בדרך לבו. וכתיב בתריה, דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלים נחמיו לו ולאבליו. וילך שובב, אף על גב דחייבין עבדין, פל מה דעבדין בזדון דאזלין בארחא דלבייהו, ואחרנין עבדין בהו התראה, ולא בעאן לציינתא לון. בשעתא דתבין בתיובתא, ונטלין ארחא טבא דתיובתא, הא אסותא זמינא לקבליהו. השתא אית לאסתפקלא, אי על חייא אמר קרא, או על מתייא אמר קרא. דהא רישא דקרא, לאו איהו סיפא. וסיפא, לאו איהו רישא. רישא דקרא, אחזי על חייא. וסופיה אחזי על מתייא. אלא, קרא (כ"א) רישא דקרא) אמר, בעוד דבר נש איהו בחייו, והכי הוא, וילך שובב בדרך לבו, בגין דיצר הרע דביה, תקיף ואתתקף ביה, ועל

בא וראה מה כתוב, (ישעיה נז) וילך שובב בדרך לבו. וכתוב אחריו, דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלים נחמיו לו ולאבליו. וילך שובב, אף על גב שהרשעים עושים פל מה שעושים בזדון, שהולכים בדרך לבם, ואחרים עושים בהם התראה ולא רוצים לצית להם - בשעה ששכים בתשובה ונטלים דרך טובה של תשובה, הרי הרפואה מזמנת כנגדם. עכשו יש להתבונן, אם על החיים אמר הכתוב, או שעל המתים אמר הכתוב, שהרי ראש הפסוק אינו סוף, והסוף אינו ראש - ראש הכתוב מראה על החיים, וסופו מראה על המתים. אלא שהפסוק (ראש הפסוק) אמר, בעוד שהאדם הוא בחייו, וכך הוא - וילך שובב בדרך לבו, משום שיש בו יצר הרע חזק

דא אזיל שׁוֹכב, וְלֹא בְעֵי לְאַתְבָּא בְּתִיבְתָא. קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי אַרְחֻי, דְּקָא אֶזְלִין בְּבִישׁ, בְּלֹא תוּעֵלְתָא, אָמַר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָנָּא אֶצְטְרִיכְנָא לְאַתְקַפָּא בִידֵיהּ, הֵדָּא הוּא דְכְתִיב דְרָכֵיו רְאִיתִי, (וְאַרְפָּאֵהוּ) דְּקָא אֶזְלִין בְּחִשׁוּכָא, אָנָּא בְעֵי לְמִיָּהֵב לִיהּ אֶסְוּתָא הֵדָּא הוּא דְכְתִיב וְאַרְפָּאֵהוּ, קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ אֶעִיל בְּלִפְיֵהּ אַרְחִיָּה דְתִיבְתָא וְאֶסְוּתָא לְנִשְׁמָתֵיהּ. וְאַנְחֵהוּ, מָאִי וְאַנְחֵהוּ. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר (שְׁמוֹת ל"ב) לֵךְ נַחֵה אֶת הָעָם הָעֵם. אָנְהִיג לִיהּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, כְּמָאן דְאַתְקִיף בִּידָא דְאַחְרָא, וְאַפְקִיָּה מִגּוֹ חִשׁוּכָא.

וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ וְלְאַבְלִיּוֹ, הָא אֶתְחַזֵּי דְמִיתָא אִיהוּ, (אֵלָא) אֵין, וְדָאִי מִיתָא אִיהוּ, וְקִימָא בְּחַיִּין דְהוּאֵיל (אֵלָא דְאִיהוּ אִיהוּ וְכַנְיָמָא בְּחַיִּין וְהוּאֵיל) וְאִיהוּ רִשְׁעָא, מִיתָא אֶקְרִי. מַהוּ וְאַשְׁלָם נַחְוּמִים לוֹ וְלְאַבְלִיּוֹ. אֵלָא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֶבֶד טִיבוּ עִם בְּנֵי נֶשָׁא, דְכִיּוֹן דְעָאל מִתְלִיסַר שְׁנִין וְלְהִלָּאָה, פְּקִיד עֲמִיָּה תְרִין מְלָאכִין נְטוּרִין דְנִטְרִי לִיהּ, חַד מִימֵינֵיהּ, וְחַד מִשְׁמַאֲלֵיהּ.

כַּד אֶזְיֵל בַּר נֶשׁ בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, אֵינּוֹן חֲדָאן בֵּיהּ, וְאַתְקִיפוּ עֲמִיָּה בְּחֻדָּהּ, מְכַרְזֵן קְמִיָּה וְאַמְרִין, הָבוּ יָקָר לְדִיּוּקְנָא דְמִלְכָּא. וְכַד אֶזְיֵל בְּאַרְחַ עֶקִימוּ, אֵינּוֹן מִתְאַבְּלֵן עֲלֵיהּ, וּמִתְעַבְּרֵן מִנֵּיהּ. פִּינּוֹן דְאַתְקִיף בֵּיהּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַנְהִיג לִיהּ בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, כְּדִין כְּתִיב, וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ וְלְאַבְלִיּוֹ. וְאַשְׁלָם נַחְוּמִים לוֹ בְּקַדְמִיתָא, דְאִיהוּ אֶתְנַחֵם עַל מַה דְעֶבֶד בְּקַדְמִיתָא, וְעַל מַה דְעֶבֶד הַשְׁתָּא, וְתַב בְּתִיבְתָא. וּבְתַר כֵּן וְלְאַבְלִיּוֹ, אֵינּוֹן מְלָאכִין דְהוּוּ מִתְאַבְּלֵן עֲלֵיהּ כַּד אֶתְעַבְּרוּ מִנֵּיהּ, וְהַשְׁתָּא

וּמְחַזִּיק בּוֹ, וְלִכְּן הוּלָף שׁוֹכֵב וְלֹא רוּצָה לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצָה אֶת דְרָכֵיו שֶׁהוֹלְכִים בְּרַע בְּלִי תוּעֵלְתָא, אֹמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי צָרִיף לְהַחְזִיק בְּיָדוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב דְרָכֵיו רְאִיתִי (וְאַרְפָּאֵהוּ), שֶׁהוֹלְכִים בְּחִשׁוּכָה, אֲנִי רוּצָה תַת לוֹ רְפוּאָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב וְאַרְפָּאֵהוּ. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנֵּס לְלִבּוֹ דְרַף הַתְּשׁוּבָה שְׁלוֹ וְרְפוּאָה לְנִשְׁמָתוֹ. וְאַנְחֵהוּ, מַה זֶה וְאַנְחֵהוּ? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת ל"ב) לֵךְ נַחֵה אֶת הָעָם. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַהֵג אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל כְּמִי שֶׁמְחַזִּיק בְּיָדוֹ שֶׁל אַחַר וּמוֹצִיא אוֹתוֹ מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁכָה. וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ וְלְאַבְלִיּוֹ, הֲרִי נְרָאָה שֶׁהוּא מֵת! (אֵלָא) כֵּן הוּא וְדָאִי מֵת וְעוֹמֵד בְּחַיִּים. שֶׁהוּאֵיל (אֵלָא שְׁחִיא הוּא וְעוֹמֵדִים בְּחַיִּים, וְהוּאֵיל) וְהוּא רִשְׁעָא, נְקָרָא מֵת. מַה זֶה וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ וְלְאַבְלִיּוֹ? אֵלָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה טוֹב עִם בְּנֵי אָדָם, שֶׁפִּינּוֹן שְׁנַכְנַס מִשְׁלַשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְמַעְלָה, מִפְּקִיד עִמוֹ שְׁנֵי מְלָאכִים שׁוֹמְרִים שְׁשׁוּמְרִים אוֹתוֹ, אֶחָד מִימֵינוֹ וְאֶחָד מִשְׁמַאֲלוֹ.

בְּשֵׁאֲרָם הוּלָף בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל הֵם שְׁמַחִים בּוֹ וּמְחַזִּיקִים אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה, מְכַרְזִים לְפָנָיו וְאוֹמְרִים: תְּנוּ כְבוֹד לְדָמוֹת הַמֶּלֶךְ. וּכְשֶׁהוּלָף בְּדֶרֶךְ עֶקֶם, הֵם מִתְאַבְּלִים עָלָיו וְעוֹבְרִים מִמֶּנּוּ. פִּינּוֹן שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַזִּיק בּוֹ וּמְנַהֵג אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, אִזְ כְּתוּב וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ וְלְאַבְלִיּוֹ. וְאַשְׁלָם נַחְמִים לוֹ בְּתַחֲלָה, שֶׁהוּא הִתְנַחֵם עַל מַה שֶׁעָשָׂה בְּתַחֲלָה וְעַל מַה שֶׁעוֹשֶׂה עַכְשָׁו וְשֶׁב בְּתִשׁוּבָה. וְאַחַר כֵּן וְלְאַבְלִיּוֹ, אוֹתָם מְלָאכִים שֶׁהִיוּ מִתְאַבְּלִים עָלָיו כְּשֶׁעֲבְרוּ מִמֶּנּוּ, וְעַכְשָׁו שְׁחִזְרוּ עִמּוֹ, הֲרִי וְדָאִי נַחְוּמִים

דַּאתְהִדְרוּ בְּהִדְיָהּ, הָא וְדַאי נְחוּמִים לְכָל סְטְרִין.

וְהַשְׁתָּא אִיהוּ חַי וְדַאי. חַי בְּכָל סְטְרִין, אַחִיד בְּאִילָנָא דְחַיִּי, וְכִיּוֹן דְאַחִיד בְּאִילָנָא דְחַיִּי, כְּדִין אַקְרִי בְּעַל תְּשׁוּבָה, דְהָא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, תְּשׁוּבָה אוּף הַכִּי אַקְרִי. וְאִיהוּ בְּעַל תְּשׁוּבָה אַקְרִי. וְקְדַמָּי אָמְרוּ, בְּעַל תְּשׁוּבָה מְמַשׁ. וְעַל דָּא, אָפִילוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוּלִים לְעַמּוּד, בְּמַקּוּם שְׂפַעְלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים.

דְּוֹד מְלָפָא אָמַר, (תהלים נא) לֵךְ לְבַדְךָ חֲטָאֲתִי וְהִרְעֵ בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וְגו', לֵךְ לְבַדְךָ, מָאִי לֵךְ לְבַדְךָ. אֲלָא, בְּגִין דְאִית חוּבִין, דְחֲטִי בַר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִבְנֵי נָשָׂא. וְאִית חוּבִין דְחֲטָא לִבְנֵי נָשָׂא, וְלֹא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִית חוּבִין דְחֲטִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחוּדוּי וְלֹא לִבְנֵי נָשָׂא. (אחרא) דְּוֹד מְלָפָא, חָב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחוּדוּי, וְלֹא לִבְנֵי נָשָׂא. וְאִי תִימָא הָא (דף ק"ו ע"ב) חָב הֵהוּא חוּבָה דְבַת שְׁבַע, וְתַנְיָנָן, מָאֵן דְאַתִּי עַל עֲרוּה אַתְתָּא בְּרַעוּתָהּ אֶסְרָה עַל בְּעֻלָּהּ, וְחָב לְחֻבְרִיהּ, וְחָב לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לָאוּ הַכִּי הוּא דְהֵהוּא דְאַתְּ אָמַר. בְּהִיתְרָא הָוָה, וְדוּד דִּילִיָּה נָקֻט, וְגַט הָוָה לָהּ מִבְּעֻלָּהּ, עַד לֹא יִהְיֶה לְקַרְבָּא, דְהַכִּי הָוָה מְנַהֲגָא דְכָל יִשְׂרָאֵל, דִּיהִבִּין גִּט זְמַן לְאַתְתִּיהּ, כֹּל דְנִפְיָק חִילָא. וְכֵן עֲבַד אוּרְיָה לְבַת שְׁבַע. וְלְבַת דְעֵבֵר זְמַן וְהוּת פְּטוּרָא לְכֻלָּא, נְטִל לָהּ דְּוֹד. וּבְהִיתְרָא עֲבַד כֹּל מַה דְעֵבֵד.

דְּאַלְמָרָא לָאוּ הַכִּי, וּבְאַסוּרָא הָוָה, לֹא שְׂבָקָה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבְיָהּ. וְהֵינְנוּ דְכְּתִיב לְסִהְדוּתָא, (שמואל ב יב) וַיִּנָּחֶם דְּוֹד אֶת בַּת שְׁבַע אִשְׁתּוֹ. סִהְדוּתָא דְאַשְׁתּוֹ הִיא, וְדַאי אִשְׁתּוֹ, וּבַת זוּגוּ הִיתָה אִשְׁתּוֹ, וּבַת זוּגוּ הוּת, דְּאִזְדְּמַנַת לְגַבְיָהּ,

לְכָל הַצְּדִדִים. וְעַכְשָׁו הוּא וְדַאי חַי. חַי בְּכָל הַצְּדִדִים, אַחוּז בְּעֵץ חַיִּים. וְכִיּוֹן שְׂאָחוּז בְּעֵץ חַיִּים, אִזּוּ נִקְרָא בְּעַל תְּשׁוּבָה, שְׁהַרִי כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת אַף כִּף תְּשׁוּבָה, וְהוּא נִקְרָא בְּעַל תְּשׁוּבָה. וְהִרְאִשׁוּנִים אָמְרוּ, בְּעַל תְּשׁוּבָה מְמַשׁ. וְעַל זֶה אָפִלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוּלִים לְעַמּוּד בְּמַקּוּם שְׂפַעְלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים.

דְּוֹד הַמְּלָךְ אָמַר, (תהלים נא) לֵךְ לְבַדְךָ חֲטָאֲתִי וְהִרְעֵ בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וְגו'. לֵךְ לְבַדְךָ, מַה זֶה לֵךְ לְבַדְךָ? אֲלָא מִשּׁוּם שְׂיֵשׁ חֲטָאִים שְׁחוּטָא אָדָם לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלִבְנֵי אָדָם, וַיֵּשׁ חֲטָאִים שְׁחָטָא לִבְנֵי אָדָם וְלֹא לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיֵּשׁ חֲטָאִים שְׁחוּטָא לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבַדּוֹ וְלֹא לִבְנֵי אָדָם (אחריים). דְּוֹד הַמְּלָךְ חֲטָא לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ וְלֹא לִבְנֵי אָדָם.

וְאִם תֵּאמַר, הֲרִי חֲטָא אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל בַּת שְׁבַע, וְשִׁנְיָנוּ, מִי שְׂבָא עַל אִשָּׁה עֲרוּה בְּרַצוּנָה אֶסְרָ אוֹתָהּ עַל בְּעֻלָּהּ, וְחֲטָא לְחֻבְרוֹ, וְחֲטָא לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא - לֹא כִּף הוּא. שֶׁהֵהוּא שְׂאִתָּה אוּמַר בְּהִתְרָ הִיָּה, וְדוּד לְקַח אֶת שְׁלוֹ, וְגַט הִיָּה לָהּ מִבְּעֻלָּה טָרָם שְׂיֻצָא לְקַרְב, שְׂכָף הִיָּה מְנַהֲגָ שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁנוֹתְנִים גִּט זְמַן לְאַשְׁתּוֹ כֹּל שְׂיֻצָא לְחִיל, וְכִף עֲשֵׂה אוּרְיָה לְבַת שְׁבַע, וְאַחַר שְׁעֵבֵר זְמַן וְהִיתָה פְּטוּרָה לְכָל, לְקַח אוֹתָהּ דְּוֹד, וּבְהִתְרָ עֲשֵׂה כֹל מַה שְׁעֲשֵׂה. שְׂאֵלְמָרָא לֹא כִּף וְזֶה הִיָּה בְּאַסוּר, לֹא הִיָּה מִשְׁאִיר אוֹתָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיָדוֹ. וְהֵינְנוּ שְׂכַתּוּב לְעִדּוּת, (שמואל ב-יב) וַיִּנָּחֶם דְּוֹד אֶת בַּת שְׁבַע אִשְׁתּוֹ. עִדּוּת שְׂאִשְׁתּוֹ הִיא, וְדַאי אִשְׁתּוֹ, וּבַת זוּגוּ הִיתָה שְׁהַזְדְּמָנָה אֵלָיו מִיּוֹם שְׁנַבְרָא